

Quick-scan-onderzoek flora en fauna ten behoeve van
bestemmingsplanwijziging percelen grenzend aan de
Kerkdijk 1a te Hooge Zwaluwe

Opdrachtgever : de Heer W. Simonis
Rapporteurs : W. de Haan en M. de Haan-Zaalberg
Datum : juni 2014
Rapportnr. : 14.06.1

Lobenspolder 7
4617 MP Bergen op Zoom
0164-243680
www.brabantsewal.eu

Inhoud

	blz
1. Inleiding	
1.1. Aanleiding en doel van het onderzoek	3
1.2. Beoordelingskader	3
1.3. Werkwijze	5
2. Gebiedsbeschrijving	
2.1. Ligging van het onderzochte terrein	6
2.2. Toekomstig gebruik	6
3. Onderzoekresultaten	
3.1. Veldonderzoek	7
3.2. Natuurloket	8
3.3. Analyse op basis tabel Natuurloket en overige beschikbare gegevens	9
4. Te verwachten effecten en mogelijkheden om deze te voorkomen, ongedaan te maken of te compenseren	
4.1. In beschouwing te nemen effecten	10
4.2. Te verwachten effecten op de verschillende soortgroepen	10
4.3. Mogelijke effecten op de nabijgelegen onderdelen van de ecologische Hoofdstructuur en het Natura 2000-gebied Biesbosch	11
4.4. Mogelijkheden om de effecten te voorkomen, ongedaan te maken of te compenseren	11
5. Toets aan de Flora- en faunawet en de Vogel- en Habitatrichtlijn	
5.1. Soortbescherming	13
5.2. Gebiedsgericht natuurbeleid	13
6. Conclusies en aanbevelingen	14

Bijlagen

Bijlage 1	De algemene verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet	16
Bijlage 2	Geraadpleegde bronnen	17

1. Inleiding

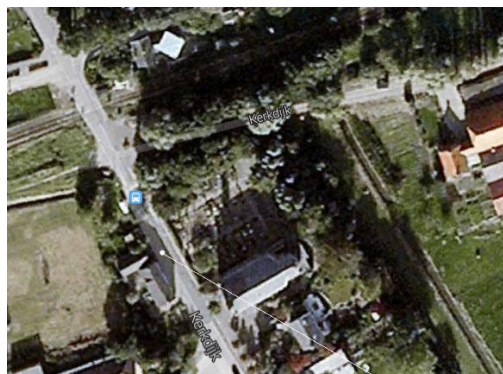
1.1. Aanleiding en doel van het onderzoek

De heer W. Simonis heeft onlangs de kerk aan de Kerkdijk 1a te Hooge Zwaluwe gekocht en wenst ten behoeve van het toekomstig gebruik het aantal parkeerplaatsen op de aangrenzende gronden uit te breiden.

De beoogde locatie waar dit moet plaats vinden is op dit moment voor een deel een bosje / groengordel en verder in gebruik als weiland.

De gemeente Drimmelen is in principe bereid medewerking te verlenen aan de plannen, maar wil wel dat er voorafgaand aan de uit te voeren werkzaamheden onderzoek naar de natuurwaarden op het terrein plaats vindt.

Doel van deze rapportage is om door middel van een quick-scan vast te stellen of er op het perceel beschermde dier- en/of plantensoorten voorkomen, dan wel te verwachten zijn. Daarnaast zal worden vastgesteld of de uit te voeren werkzaamheden negatieve effecten op die soorten tot gevolg kunnen hebben. Vervolgens worden voorstellen gedaan hoe die effecten zo mogelijk te mitigeren zijn en worden voorstellen gedaan voor eventueel noodzakelijke ontheffingsprocedures.

1.2. Beoordelingskader

Natuurbescherming in Nederland kent een ruimtelijke en een soortgerichte invalshoek. Gebiedsgerichte natuurbescherming is geregeld in zowel de Wet Ruimtelijke Ordening als in de Natuurbeschermingswet via het bestemmingsplan, respectievelijk de aanwijzing als Staats- of Beschermde natuurmonument en/of als Natura 2000-gebied. Daarnaast kan de Boswet van toepassing zijn. Het soortgerichte natuurbeleid is geregeld in de Flora- en faunawet.

Gebiedsgericht (ruimtelijk) natuurbeleid

Het westelijke deel van het herin te richten terrein ligt in het bestemmingsplan 'Kern Hooge Zwaluwe' met de bestemmingen 'Woondoeleinden', geen bebouwing toegestaan' (lichtgroen) en 'Groenvoorzieningen' (donkergroen). Het oostelijke deel ligt in het bestemmingsplan 'Buitengebied' met de bestemming 'Agrarisch met waarden'. In het gemeentelijk Groenbeleidsplan is de noordelijk gelegen spoorlijn aangewezen als ecologische verbindingszone.

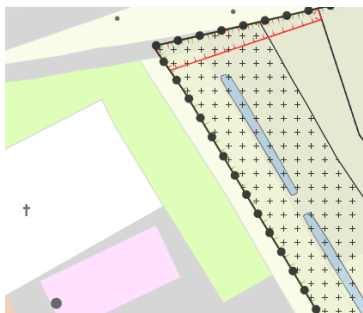
In de provinciale Verordening Ruimte is de ecologische hoofdstructuur begrensd. Het meest nabij gelegen onderdeel daarvan is een bosje circa 400 meter westelijk van de onderzoekslocatie. Noordelijk van de aangrenzende spoorlijn liggen delen van de zogenaamde groenblauwe mantel; overwegend agrarisch gebied dat als buffer dient voor de ecologische hoofdstructuur en waarin beperkingen met betrekking tot ontwikkelingsmogelijkheden zijn opgenomen.

Op circa 4 km afstand in noordelijke richting ligt het Natura 2000-gebied de Biesbosch; een gebied dat onder meer vanwege de aanwezigheid van een achttal vissoorten, de Bever, de Noordse woelmuis, de Rivierdonderpad en de Meervleermuis op Europees niveau wettelijk beschermd is.

Hieronder zijn kaartuitsneden van genoemde plannen opgenomen:

bestemmingsplan kern Hooge Zwaluwe

bestemmingsplan Buitengebied Drimmelen

provinciale verordening Ruimte

Soortgericht natuurbeleid

In heel Nederland, dus ook in het te onderzoeken gebied, zijn soorten beschermd op grond van de Flora- en faunawet en op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn. In hoofdstuk III van de wet zijn de algemene verbodsbepalingen opgenomen. Zie hiervoor bijlage 1.

Daarnaast geldt er een algemene bescherming voor alle soorten; de zogenaamde algemene zorgplicht. Deze zorgplicht is geregeld in artikel 2 van de Flora en faunawet en luidt als volgt:

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Dit houdt in dat redelijkerwijs alle maatregelen moeten worden genomen om onnodige verstoring en/of doden en verwonden van dieren c.q. vernietiging van (de vestigingsplaats van) planten te voorkomen. Naast deze algemene zorgplicht geniet een aantal soorten een meer specifieke bescherming waarbij het beschermingsniveau afhangt van de mate waarin soorten kwetsbaar of bedreigd zijn.

Op 23 februari 2005 is het *'Besluit houdende wijzigingen van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijzigingen van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen'* (veelal kortweg aangeduid als AMvB artikel 75 Flora- en faunawet) van kracht geworden. Bij deze AMvB wordt er onderscheid gemaakt in een drietal beschermingsniveaus. De beschermde soorten zijn daarvoor ingedeeld in tabellen 1, 2 en 3.

Voor soorten van **tabel 1** geldt een *algehele vrijstellingsregeling*; in deze tabel zijn de meer algemeen voorkomende soorten opgenomen; ten aanzien van deze soorten geldt wel de algemene zorgplicht als bedoeld in art. 2 van de wet.

Voor soorten van **tabel 2** geldt voor *'bestendig beheer en onderhoud'* en *'bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen en inrichting'* een vrijstellingsregeling indien gebruik gemaakt wordt van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Zonder gedragscode is bij het overtreden van verboden uit de Flora- en faunawet voor dit beschermingsniveau een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet nodig. De door de minister goedgekeurde gedragscodes mogen ook door anderen dan de indiener van die gedragscode worden toegepast.

Voor soorten van **tabel 3** geldt in principe het vereiste van een ontheffing. Een ontheffing is, indien men werkt volgens een goedgekeurde gedragscode, niet noodzakelijk voor *'bestendig beheer en onderhoud'* en *'bestendig gebruik'*. In de landbouw en bosbouw geldt deze vrijstelling niet voor artikel 10 van de wet (het opzettelijk verontrusten van beschermde diersoorten).

In tabel 3 zijn onder meer de soorten die bescherming genieten op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn opgenomen. Indien er significante effecten optreden op soorten die in het gebied voorkomen en die op grond van de Vogel- en/of Habitatrichtlijn beschermd zijn is een passende beoordeling als bedoeld in art 6 van de Habitatrichtlijn aan de orde. Dit houdt in dat er sprake moet zijn van een in of bij de wet genoemd belang, dat alternatieven ontbreken en dat geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Naast de status als beschermde soort op grond van de Flora- en faunawet kunnen soorten ook op een zogenaamde rode lijst staan omdat ze (zeer) zeldzaam en/of (ernstig) bedreigd zijn. Uit het oogpunt van zorgvuldig en duurzaam beheer is het gewenst ook die soorten waar mogelijk te ontzien en hiervoor mitigerende maatregelen te treffen. In het advies zal daar, indien hiertoe aanleiding bestaat, op worden ingegaan.

1.3. Werkwijze

Er is sprake van een quick-scan onderzoek. Dit is een moment-opname die niet volledig kan zijn in het vaststellen welke beschermde soorten er voorkomen. Daarom wordt ook inzicht gegeven in de ecologische waarden en potenties van de onderzoekslocatie,

Voor het inzicht in de overige natuurwaarden is mede gebruik gemaakt van de verspreidingsgegevens van het Natuurloket, verspreidingsatlassen en openbare gegevens van de soortenorganisaties.

Op basis van de beschikbare gegevens is nagegaan welke soorten er, gelet op de terreineigenschappen en de geschiktheid van het terrein voor soorten verwacht kunnen worden. Omdat sommige verspreidingsgegevens niet erg actueel zijn, geven deze niet altijd uitsluitsel over het aantal soorten in het betreffende gebied, maar vooral een indicatie over het voorkomen van soorten.

2. Gebiedsbeschrijving en te verwachten effecten

2.1. Ligging van het onderzochte terrein

De aan te leggen parkeerplaatsen zijn gesitueerd langs een halfverharde insteekweg naar een agrarisch bedrijf, en op een groenstrook / weiland dat grenst aan het kerkgebouw en de begraafplaats. Laaststgenoemde strook ligt een stuk lager dan het aangrenzende kerkhof.

Recent is het meest westelijke deel van de noordelijke groenstrook gekapt en gerooid en zijn hier vijf parkeerplaatsen aangelegd met een randbeplanting van liguster. De afkomende bomen zijn versnipperd en het materiaal is verspreid onder het oostelijker deel van deze groenstrook.

De zone tussen de aangelegde parkeerplaatsen en de beukenhaag langs het kerkhof is ingeplant met bodembedekkende planten als cotoneaster en potentilla.

In de groenstrook oostelijk grenzend aan het kerkhof is snoeisel en tuin- en ander afval gestort.

Aan de oostzijde grenst het gebied aan een enkele meters brede en maximaal 1 meter diepe sloot met helder water en waterleven van onder meer Schrijvertjes.

2.2. Toekomstig gebruik

Het is de bedoeling ter plaatse van de bosstroken en het weiland parkeerplaatsen en een nieuwe randbeplanting aan te leggen. De parkeerplaatsen worden net als de insteekweg als halfverharding aangelegd. Na de kap van de bomen zal het oostelijk van de begraafplaats gelegen terreingedeelte daarvoor op zijn minst voor een deel moeten worden opgehoogd. Een monumentale rode Beuk zuid-oostelijk van het kerkgebouw zal in ieder geval gehandhaafd blijven.

3. Onderzoekresultaten

3.1. Veldonderzoek

Het terrein is op 16 juni 2014 bezocht bij bewolkt weer en een temperatuur van circa 18° C. Op basis van dit bezoek worden de volgende conclusies getrokken.

- Vaatplanten:** In de groenstrook noordelijk groeit onder meer Hazelaar, Gewone vlier, Noorse esdoorn, Gewone esdoorn, Veldesdoorn, Eenstijlige meidoorn, Es, Taxus en Wilde pruim. Een deel van de bomen is in het verleden bijna tot aan de grond afgezet en daarna met lange slierten uitgelopen. In de oostelijke bosstrook groeien onder meer Schietwilg, Wilde lijsterbes, Sering, Laurierkers, Hazelaar, Zwarte els, Hulst, Kardinaalsmuts, Zwarte den, Rode kornoelje, Zweedse lijsterbes, Zilver spar (sp), Vogelkers, Buxus, Grauwe wilg, Forsythia, Ruwe berk en Zomereik. In de zuidoostelijke punt van het terrein groeien een monumentale rode Beuk en een forse conifeer. In de ondergroei komen planten voor als Perzikkruid, Ridderzuring, Melganzevoet, Grote brandnetel, Gewone melkdistel, Fioringras, Klein kruiskruid, Kleine veldkers, Korrelganzevoet, Gekroesde melkdistel, Gewone braam, Spiesmelde, Zwarte nachtschade, Gewone berenklauw, Speerdistel, Robertskruid, Klimop, Wilde liguster, Kleefkruid, Straatgras, Kruipende boterbloem, Gewone raket, Kropaar, Moederkruid, Bijvoet, Herik, Hopklaver, Kluwenhoornbloem, Ruw beemdgras, Heermoes, Schijfkamille, Akker-vergeet-mij-nietje, Paardenbloem, Zwaluw tong, Kantige basterdwederik, Engels raaigras, Gewoon varkensgras, Echte kamille, Herderstasje, Grote weegbree, Italiaans raaigras, Haagwinde, Grote klapproos, Duizendblad, Rietgras, Gewone smeerwortel, Honingklaver (sp), Gewoon struisgras, Aalbes, Stinkende gouwe, Tuinwolfsmelk, Canadese guldenroede, Kleine ooievaarsbek, Europese hanenpoot, Geknikte vossenstaart, Glanshaver, Akkerdistel, Wijfjesvaren, Dauwbraam en Roze hemelsleutel (tuinplant). In en langs de aan het onderzochte terrein gelegen sloot groeit onder meer Pijlkruid, Smalle waterweegbree, Liesgras, Grote kattenstaart, Kleine waterrepe, en Grote egelskop. In het water drijven onder meer Puntkroos en Draadalg. Geen van deze planten heeft een beschermde status of staat op de rode lijst van bedreigde soorten. Gelet op de voedselrijkdom door onder meer het snoei- tuinafval en houtsnippers zijn dergelijke soorten hier ook niet te verwachten.
- Zoogdieren:** De hopen houtsnippers en tuinafval bieden een goed biotoop aan kleine grondgebonden zoogdieren. In het terrein zijn diverse holen van **Muizen** en **Molshopen** aangetroffen. In de noordelijke groenstrook is ook een spitsmuis (sp) gehoord. De monumentale rode beuk biedt wellicht ook een verblijfplaats aan **Vleermuizen**.
- Vogels:** In de aanwezige begroeiing is een nest van een **Houtduif** aangetroffen. Mogelijk zijn ook nesten gemist; doordat de bomen nog volop in blad zijn, kon dit niet goed worden nagegaan. Vogels die in de directe omgeving gehoord of gezien zijn en wellicht een nest in het onderzochte terrein of de directe omgeving hebben zijn **Tjiftjaf**, **Vink**, **Merel**, **Winterkoning**, **Kauw**, **Turkse tortel** en **Huismus**. De laatste soort staat op de rode lijst.
- Amfibieën** Er zijn geen amfibieën aangetroffen. De aanwezige sloot is echter een goede voortplantingsbiotoop en op het terrein zijn er goede mogelijkheden voor overwintering.
- Reptielen:** Er zijn geen exemplaren of sporen van reptielsoorten aangetroffen.

Vissen:	In de sloot zijn geen vissen gezien, maar de sloot is hier in principe wel geschikt voor. Omdat de sloot buiten het opnieuw in te richten terrein ligt heeft, geen nader onderzoek plaats gevonden.
Vlinders en Libellen:	Tijdens het veldwerk zijn enkele Grote koolwitjes en Lantaarntjes, alsmede enkele niet nader op naam gebrachte libellen aangetroffen.
Overige ongewervelden:	Tijdens het veldwerk zijn barnsteenslak, Tuinslak, Sprinkhaan (sp) en in het water de Schrijvertjes waargenomen. In het bosje aan de oostzijde van de kerk bevindt zich een nest van de Glanzende houtmier.

De vet gedrukte soortnamen betreffen wettelijk beschermde soorten; cursief gedrukte namen staan (tevens) op de rode lijst van (ernstig) bedreigde soorten. De aanduiding (sp) betekent dat geen nader onderzoek naar de ondersoort heeft plaats gevonden.

3.2. Natuurloket

Het Natuurloket geeft per kilometerhok aan hoeveel soorten van de onderscheiden soortgroepen tijdens uitgevoerde inventarisaties zijn aangetroffen. Tevens worden per soortgroep de aantallen in de onderscheiden beschermingscategorie aangegeven en/of er soorten op de rode lijst (RL) staan en/of er ook soorten zijn die op grond van de Vogelrichtlijn (VR) of Habitatrichtlijn (HR) beschermd zijn. Het onderzochte gebied is gelegen in kilometerhok 110-410. Binnen dit kilometerhok bevinden zich naast agrarisch gebied, een deel van de kern Hooge Zwaluwe, wegen met bermen, een spoorlijn, een bosje en oppervlaktewater in de vorm van sloten en poelen.

Het Natuurloket laat zien dat dit kilometerhok voor veel soorten niet of slecht tot matig is onderzocht. Alleen voor mossen en vogels is het kilometerhok goed onderzocht.

De verkorte rapportage van het Natuurloket ziet er als volgt uit:

110-410	vaatplanten	mossen	paddenstoelen	zoogdieren	vogels	amfibieën
Rode-Lijstsoorten					23	
Ffwet soorten tabel 1	2			5		1
Ffwet soorten tabel 2+3				1		
Ffwet vogels					91	
Hrl soorten bijlage II						
Hrl soorten bijlage IV				1		
aantal soorten	283	3		6	92 *	1
volledigheid onderzoek	onbepaald	goed	niet	slecht	goed/goed	slecht
onderzoeksperiode	1990-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010
110-410	reptielen	vissen	dagvlinders	libellen	sprinkhanen en krekels	overige ongewervelden
Rode-Lijstsoorten						
Ffwet soorten tabel 1						
Ffwet soorten tabel 2+3						
Ffwet vogels						
Hrl soorten bijlage II						
Hrl soorten bijlage IV						
aantal soorten			9	8		
volledigheid onderzoek	niet	niet	matig	slecht	niet	niet
onderzoeksperiode	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010

3.3. Analyse op basis tabel Natuurloket en overige beschikbare gegevens

Vaatplanten

Alle tijdens het veldbezoek aangetroffen vaatplanten betreffen algemeen voorkomende soorten of tuinplanten. Bij het Natuurloket zijn 2 beschermde soorten van tabel 1 bekend. Op basis van de beschikbare informatie is niet te achterhalen om welke soorten het gaat. Gelet op de actuele situatie en het huidige beheer is niet te verwachten dat een van de beschermde soorten op het herin te richten terrein voorkomt. Het meest waarschijnlijk is dat deze soorten in het van de ecologische hoofdstructuur deel uitmakende bosje oostelijk van Hooge Zwaluwe, of langs de spoorlijn zijn aangetroffen.

Zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn er (sporen van) de mol en muizen aangetroffen, en is een Spitsmuis gehoord. Bij het Natuurloket zijn vijf zoogdiersoorten van tabel 1, 1 soort van tabel 2/3, en een soort van bijlage 4 van de Habitatrichtlijn bekend. Op grond van de verspreidingsgegevens uit de atlas van de Nederlandse zoogdieren zijn in dit kilometerhok of de directe omgeving de volgende zoogdiersoorten van tabel 1 te verwachten: **Egel, Bosspitsmuis, Mol, Wezel, Ree, Haas, Konijn en Rosse woelmuis**. Bij de tabel 2/3 soort gaat het mogelijk om de **Gewone dwergvleermuis, Rosse vleermuis** of **Laatvlieger** maar ook andere soorten zijn niet uit te sluiten. Bij de Habitatrichtlijnsoorten bijlage 4 gaat het om dezelfde soort.

Vogels

Volgens het Natuurloket komen er 92 beschermde vogelsoorten voor binnen dit kilometerhok, waarvan er 23 op de rode lijst staan. Van de 7 soorten die bij het veldbezoek zijn gehoord of gezien staat alleen de Huismus op de rode lijst. Op basis van de beschikbare gegevens is niet te achterhalen om welke (andere) vogels het gaat, maar vermoedelijk betreft het diverse zangvogels en onder meer overwinterende Ganzen. Niet uit te sluiten is dat er ook vogelsoorten bij zijn wiens nest jaarrond beschermd is. Een oude knotwilg in de oostelijke bosstrook kan wellicht huisvesting bieden aan bijvoorbeeld een steenuil. Tijdens de inventarisatie bevatte de knotwilg echter geen nest.

Aangetroffen nest van de houtduif

Amfibieën, reptielen en vissen

Volgens het Natuurloket is dit kilometerhok slecht onderzocht op deze soorten en is er één amfibiesoort van tabel 1 bekend. Tijdens het veldbezoek zijn geen soorten waargenomen. Op grond van de werkatlas amfibieën en reptielen van RAVON kunnen hier Kleine watersalamander, Gewone pad, Bruine kikker of Groene kikker worden verwacht. Foerageer- en overwinteringsmogelijkheden voor soorten als gewone pad of bruine kikker zijn er wel.

Volgens verspreidingsgegevens van RAVON komen er in deze regio geen reptielen voor.

Dagvlinders, libellen en overige gewervelden

Het kilometerhok is matig (dagvlinders), slecht (libellen) tot niet (sprinkhanen, krekels en overige ongewervelden) onderzocht op de ongewervelde soorten. Bij het Natuurloket zijn geen beschermde soorten of soorten van de rode lijst bekend. Op basis van de beschikbare gegevens is niet na te gaan of er mogelijk wel beschermde soorten kunnen voorkomen.

4. Te verwachten effecten en mogelijkheden om deze te voorkomen, ongedaan te maken of te compenseren

4.1. In beschouwing te nemen activiteiten

Bij de effectbepaling op soorten is voor de aanlegfase uitgegaan van het kappen van het merendeel van de opgaande beplantingen, het verdwijnen van de het grootste deel van de vaatplanten in de kruidlaag, het ophogen van delen van het terrein, het aanbrengen van een halfverharding ten behoeve van de nieuwe parkeerplaatsen en het opnieuw inrichten van de groenstroken met nieuwe beplanting. In de gebruiksfase gaat het om het gebruik van grote delen van het terrein als parkeerterrein.

4.2. Te verwachten effecten op de verschillende soortgroepen

Effecten op vaatplanten

Bij het bouwrijp maken van het terrein zal de aanwezige bestaande vegetatie voor een belangrijk deel verdwijnen. Volgens de plannen blijft alleen de monumentale rode Beuk gehandhaafd. De schors van de (rode) Beuk is glad en dun; hierdoor kan bij plotselinge blootstelling aan zonlicht de onderliggende bast verbranden en kunnen de sapstromen ernstig verstoord raken. De boom kan daardoor zelfs afsterven. Het fors ophogen van grond op het wortelstelsel van de rode Beuk (globaal zo groot als de projectie van de kruin) kan de vocht-, zuurstof en voedingopname van de boom ernstig belemmeren. Er kan van uitgegaan worden dat de meeste bomen ophogingen tot 20 à 25 cm redelijk kunnen doorstaan doordat zich in de ophooglaag langzaam nieuwe wortels vormen. Tenslotte zal ook het parkeren boven het wortelstelsel de vitaliteit van het wortelstelsel aantasten. Na aanleg van de parkeerplaatsen komen er weer diverse vaatplanten terug en zal de oude situatie zich ter plaatse gedeeltelijk herstellen.

Effecten op vogels

Bij de inventarisatie is een nest aangetroffen, maar te verwachten is dat er elders en hoger in de bomen meer nesten voorkomen. Het uitvoeren van kapwerkzaamheden tijdens de broedperiode betekent dat er legsels verloren gaan en/ of vogels verstoord worden en/of gewond of gedood worden. In de nieuwe situatie komen er ook minder bomen terug waardoor er, zeker de eerste jaren als de nieuwe aanplant nog jong is, minder broedgelegenheid zal zijn. Naar verwachting zijn er in de omgeving voldoende alternatieven en heeft het uitvoeren van de plannen geen invloed op de staat van instandhouding van de soorten.

Specifieke aandacht gaat nog uit naar de aangetroffen rode lijstsoort Huismus, die broedt op daken, in dichte begroeiing of in nestkasten. Met name de forse conifeer oostelijk van de rode Beuk biedt voor deze soort goede broedmogelijkheden. Te overwegen is om ook deze boom te handhaven.

Effecten op zoogdieren

De mol, muizen en andere kleine grondgebonden zoogdieren zullen bij het herinrichten van het terrein hun rust- en voortplantingsplaats in de lagen houtsnippers en composthoppen kwijt raken. De dieren zelf kunnen hierdoor verstoord en/of gewond of gedood worden. Als er buiten het voortplantingsseizoen wordt gewerkt zullen dieren een goed heenkomen zoeken en zijn de kansen om verboden te overtreden gering. De monumentale rode Beuk, maar mogelijk ook een tweetal forse Zomereiken kunnen dienst doen als rust- voortplantings- of overwinteringsplaats voor vleermuizen. Bij het kappen van bomen kunnen die verloren gaan.

Effecten op amfibieën

De net buiten het in te richten gebied gelegen sloot is waarschijnlijk een voortplantingsbiotoop voor amfibieën. Omdat de ondergrond van de bosstroken met houtsnippers en composthoppen een geschikt overwinteringsbiotoop is voor Gewone pad of Bruine kikker kan er van worden uitgegaan dat meerdere dieren daar ook gebruik van maken. Bij herinrichting van het terrein in de winterperiode kunnen exemplaren worden verstoord en/of gedood of gewond raken.

Effecten op vlinders, libellen en overige ongewervelden.

Vlinders, libellen en overige ongewervelden hebben in de huidige situatie in de ruigtes op het terrein mogelijkheden om eieren af te zetten, zich te verpoppen of te foerageren. Die mogelijkheden zullen

tijdelijk verdwijnen, maar komen op termijn voor een deel ook weer terug. In de tussentijd zijn er in de directe omgeving voldoende alternatieve mogelijkheden. Niet te verwachten is dat de uit te voeren werkzaamheden van invloed zullen zijn op de staat van instandhouding van deze soorten.

4.3. Mogelijke effecten op de nabijgelegen onderdelen van de ecologische hoofdstructuur en het Natura 2000-gebied Biesbosch

Het dichtst bijgelegen is de ecologische verbindingszone (EVZ) langs het spoor. Volgens het Raadsvoorstel uit 2008 is de primaire doelstelling van deze EVZ is om de verplaatsing van dieren en planten tussen natuurgebieden mogelijk te maken en hierdoor de noodzakelijke uitwisseling van onder meer genen plaats te laten vinden. De uit te voeren werkzaamheden hebben geen invloed op deze verbindingfunctie.

Het dichtst bijgelegen gebied in de ecologische hoofdstructuur is het bosje zuidwestelijk van de kern Hooge Zwaluwe op ongeveer 400 meter afstand van Kerkdijk 1a. De uit te voeren werkzaamheden hebben geen effect op dit bosje en evenmin op andere, verder weg gelegen onderdelen van de ecologische hoofdstructuur.

De afstand van de aan te leggen parkeerplaats tot het Natura 2000-gebied Biesbosch bedraagt circa 4 km. Het gebied is onder meer aangewezen voor de Meervleermuis. Als foerageerafstand voor die soort wordt een gebied met een straal van circa 10 km van zijn verblijfplaats aangehouden. In principe valt de onderzochte locatie daar dus binnen. In zijn algemeenheid nemen de foerageermogelijkheden op het onderzochte terrein voor vleermuizen niet af. De omgeving van de kerk is overigens geen optimaal foerageergebied voor deze soort.. Enig effect voor de Meervleermuis is van de herinrichting van het gebied dan ook niet te verwachten.

De andere Natura 2000-soorten voor de Biesbosch (een achttal vissoorten, de Bever, de Noordse woelmuis, en de Rivierdonderpad) maken geen gebruik van de onderzochte locatie, en hierop zijn evenmin effecten te verwachten.

4.4. Mogelijkheden om de effecten te voorkomen, ongedaan te maken of te compenseren

De Flora- en faunawet heeft tot doel de duurzame instandhouding van planten- en diersoorten in Nederland te waarborgen. Hiervoor zijn in de wet een aantal verboden en een algemene zorgplicht opgenomen. Met het op een zorgvuldige wijze uitvoeren van werkzaamheden kunnen veel negatieve effecten op soorten worden beperkt of zelfs geheel worden voorkomen.

Zoals aangegeven in paragraaf 1.2 geeft de Flora- en faunawet de mogelijkheid om gedragscodes op te stellen en door de minister te laten goedkeuren. In de gedragscodes worden afspraken vastgelegd die tot doel hebben om negatieve effecten op de flora en fauna zo veel als mogelijk te beperken.

In tegenstelling tot diverse andere gemeenten heeft Drimmelen geen eigen gedragscode. Gebruik gemaakt zou kunnen worden van de gedragscode van de gemeentes Dordrecht en Zwijndrecht. Die gemeenten zijn de enigen die een afzonderlijke gedragscode hebben gemaakt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Mede op basis van die gedragscode worden in deze situatie de volgende maatregelen aanbevolen:

Grondwerkzaamheden: gedurende het gehele jaar kunnen kleine grondgebonden zoogdieren het terrein gebruiken om er te rusten, foerageren, overwinteren of zich voort te planten. In de winter kunnen er ook amfibieën een overwinteringsplaats hebben. In beginsel daarom niet werken tijdens het voortplantingsseizoen van grondgebonden zoogdieren (valt in belangrijke mate samen met het broedseizoen waarvoor de piek ligt in de periode medio maart tot eind juli.) In de overwinteringsperiode zijn de dieren extra gevoelig tijdens vorstperiodes, omdat ze dan niet in staat zijn elders een goed heenkomen te vinden. Van belang is ook om zo te werken dat dieren steeds een ontsnappingsroute hebben naar niet te bewerken terrein.

Bijzondere aandacht verdienen nog de egels, omdat die bij verstoring of gevaar niet wegvlugten; aangetroffen egels moeten daarom (voorzichtig!) naar een nabijgelegen gelegen locatie waar voldoende dekking aanwezig is en geen werkzaamheden plaatsvinden worden verplaatst.

Verder dient er bij grondwerkzaamheden op gelet te worden dat het wortelstelsel van te handhaven bomen niet met grote lagen grond wordt afgedekt of dat er met zwaar materieel overheen gereden wordt.

Kapwerkzaamheden dienen buiten de het broedseizoen (in de gedragscode aangeduid als de periode van medio maart tot eind juli, maar afhankelijk van de vogelsoort kan er ook daarbuiten worden gebroed) te worden uitgevoerd. Dit betreft onder meer de aangetroffen houtduif, die behoudens strenge vorstperiodes, gedurende het gehele jaar kan broeden. Bomen die mogelijk ook een verblijfplaats bieden aan vleermuizen (met name de monumentale rode Beuk is daar qua leeftijd en omvang goed voor geschikt, maar wellicht ook een tweetal al wat oudere Zomereiken aan de oostzijde van de kerk) dienen ook in de periode van begin november tot medio maart beschikbaar te blijven voor die soorten. Rond de te handhaven rode Beuk dient voldoende beplanting aanwezig te blijven om de schors van die boom te beschermen tegen zonnebrand.

Bij de **aanleg van verhardingen** boven het wortelstelsel van te handhaven bomen wordt gekozen voor een verhardingstype dat voldoende waterdoorlatend is.

5. Toets aan de Flora- en faunawet en gebiedsgericht natuurbeleid

5.1. Soortbescherming

In het onderzoeksgebied zijn diverse beschermde vogels, zoogdieren en amfibieën aangetroffen of te verwachten. De amfibieën en muizen staan met grote waarschijnlijkheid op tabel 1 van de AMvB artikel 75 Flora- en faunawet. Hiervoor is een algemene vrijstellingsregeling van toepassing. De mitigerende maatregelen die in paragraaf 4.4 voor deze soorten worden voorgesteld zijn dan ook geen absolute verplichting maar wel wenselijk met het oog op de algemene zorgplicht op grond van artikel 2 van de wet.

Van de bij het Natuurloket bekende vleermuissoort is niet bekend of die op het terrein of elders in het kilometerhok is aangetroffen. Bij gebruik van dit terrein is de kans groot dat de te handhaven rode Beuk als verblijfplaats voor die soort fungeert.

Vogels genieten een bescherming overeenkomstig de soorten van tabel 3. Omdat er tijdens de inventarisatie een of meer broedparen zijn aangetroffen is het nodig dat met de kapwerkzaamheden wordt gewacht tot na het broedseizoen. Om er zeker van te zijn dat er geen verboden uit de Flora- en faunawet worden overtreden dient ook buiten de in de gedragscode gehanteerde broedperiode van medio maart tot eind juli gecontroleerd te worden of er mogelijk nog vogels broeden.

De vogels vallen tevens onder het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn. Deze richtlijn is geïmplementeerd in de Flora- en faunawet, zodat door te voldoen aan de voorwaarden van de Flora- en faunawet tevens overeenkomstig de vereisten van de Vogelrichtlijn wordt gewerkt.

5.2. Gebiedsgericht natuurbeleid

De quickscan flora en fauna toetst voornamelijk aan de Flora- en faunawet. In een natuurtoets dient echter ook aandacht uit te gaan naar het gebiedsgericht natuurbeleid. Op het perceel zelf is geen gebiedsgericht natuurbeleid van toepassing. In de directe omgeving betreft het de ecologische verbindingszone rond het in de nabijheid gelegen spoor. De uit te voeren werkzaamheden hebben geen negatieve invloed op die ecologische verbindingszone.

De werkzaamheden hebben evenmin effect op de natuurwaarden van het circa 4 kilometer verderop gelegen Natura 2000-gebied Biesbosch.

6. Conclusies en aanbevelingen

Op grond van de toetsing aan de Flora- en faunawet en het gebiedsgericht natuurbeleid in hoofdstuk 5 kan op basis van de beschikbare gegevens worden geconcludeerd dat in het onderzochte gebied enkele beschermde soorten kunnen voorkomen. Enerzijds gaat het om zoogdiersoorten en amfibieën van tabel 1 van het vrijstellingsbesluit en anderzijds om vogels. Door een afgestemde planning van de werkzaamheden en een zorgvuldige uitvoering van de werkzaamheden kunnen voldoende mitigerende maatregelen worden getroffen, en wordt het overtreden van verboden uit de wet voorkomen.

Het gaat dan om:

- Het buiten de broedperiode kappen van de te verwijderen beplanting; er dient specifiek gelet te worden op het mogelijk broeden van de aangetroffen houtduif buiten de periode van medio maart tot eind juli;
- Het handhaven van de rode Beuk, de forse conifeer en de twee Zomereiken aan de oostzijde van de kerk;
- Het niet of slechts beperkt ophogen van gronden rond te handhaven bomen;
- Het laten staan van voldoende afschermende beplanting rond de te handhaven rode Beuk in verband met het voorkomen van zonnebrand op de schors;
- Het gebruik van goed water- en zuurstof doorlatende materialen bij de keuze van de verhardingen.

Met het nemen van die maatregelen wordt ook op een adequate wijze invulling gegeven aan de algemene zorgplicht op grond van artikel 2 van de wet.

De werkzaamheden hebben geen effecten op het op 4 km afstand gelegen Natura 2000-gebied Biesbosch.

Bijlagen

Bijlage 1	Algemene verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet
Bijlage 2	Geraadpleegde bronnen

Flora- en faunawet

Hoofdstuk III. Algemene verbodsbepalingen

Paragraaf 1. Bepalingen betreffende planten op hun groeiplaats

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Paragraaf 2. Bepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Geraadpleegde bronnen

- Besluit van de minister van LNV d.d. 5 november 2004 inhoudende vaststelling van rode lijsten flora en fauna
- Besluit van de minister van LNV d.d. 4 september 2009 inhoudende vaststelling van geactualiseerde rode lijsten flora en fauna
- Atlas van de Nederlandse zoogdieren
S. Broekhuizen e.a.
KNNV uitgeverij 1992
- Waarnemingen van amfibieën en reptielen in Nederland
RAVON 1991 en later
- Heukels flora van Nederland
R. van der Meijden, Wolters Noordhoff 2005
- Atlas van de Nederlandse broedvogels
F. Husting en J.W. Vergeer
KNNV uitgeverij 2002
- De dagvlinders van Nederland
De vlinderstichting e.a.
KNNV uitgeverij 2006
- Werkatlas amfibieën en reptielen Noord Brabant
RAVON 2005
- www.Natuurloket.nl
- www.rijksoverheid.nl/ministeries/ez